

Soproni famíliák

A Stark család

Gyermekkoromban édesanyámmal mindig szívesen mentem Stark Bandi bácsi soproni csemegeüzletébe. Később Bandi bácsi lánya, Márta, a barátnőm lett. Sokáig győzködtem őt, amíg hajlandó volt a családjáról mesélni és hozzájárult, hogy megírhassam a hallottakat.

A családi krónika első bejegyzése 1625-ből származik, amikor is magiszter *Stark Martint* Esslingenben evangélikus „prédikátornak” nevezték ki. A Starkok az ellenreformáció korában települtek Sopronba. A következő bejegyzés arról tanúskodik, hogy 1672-ben egy bizonyos *Stark Philip* megvásárolta Sopronban a „Fehér Ló” vendégfogadót. Vendéglősként ügyesen tette dolgát, jómódra jutott. Így aztán egyik gyereke, *Jakob* képzését *Wohlmuth* Johannra, a Sopronban jól ismert zenetanárra bízhatta. E nem mindennapi döntésnek önös célja is volt, a család úgy remélte, hogy több vendég jön majd a Fehér Lóba, ha ott zene is szól.

Ez a bizonyos *Jakob* megházasodott és feleségével, *Rosinával* kilenc gyereket nevelt fel. Közülük *Johann Karl* (1711-1791) vette át a vendégfogadó vezetését, amit olyan jól működtetett, hogy hamarosan több házat, szőlőt és más javakat is tudott vásárolni a városban. Ő lett Sopron egyik leggazdagabb polgára, s így fedezhette unokája, az *ifjabb Johann Karl* (1774-1814) Drezdai Művészeti Akadémián folytatott tanulmányait. Belőle aztán neves festőművész lett. Rézkarcai és más művei ma a Bécsi Albertinában tekinthetők meg.

De térjünk vissza a gyerekekhez! A másodszülött fiú, *Daniel* (1753-1826) ügyvéd lett. 1797-től a városi tanács és az evangélikus konvent tagja volt. Negyvenhat évesen feleségül vette a nála húsz évvel fiatalabb *Gottlieb-Gabriel* Susannát, majd hamarosan feladta a foglalkozását és fogadósnak állt. Döntése nem bizonyult szerencsésnek, mert 1808-ban a Fehér Ló fogadó egy tűzvész következtében teljesen leégett. Amikor *Daniel* 1826-ban meghalt, hét árva hagyott maga után. Az újjáépített fogadót az egyik gyerek, *Ludwig* (1800-1860) új életre keltette, de régi fényét már nem szerezhette vissza, veszteséges lett. Ezért a Starkok 1842-ben eladták azt a fogadót, ami 170 éven át volt a családjuké.

Nem lettek azonban teljesen hűtlenek a vendéglátáshoz. A legkisebb gyerek, *Andreas* (1815-1863) feleségül vette *Holz* Susannát, aki a férje halála után a Magyar utcai házukban egy kifőzdét üzemeltetett. Ebből a házasságból hét gyerek született. Barátnőm dédapja, *Stark Gustav* (1859-1935) hentesmester volt. Ő a feleségével, *Hambach* Josefával vásárolt házat a soproni Várkerületen. A család az emeleten lakott, a

hentesüzlet a földszinten volt, ahol *Gustav* a legjobb árukkal szolgálta ki a vevőit. Tőle ered a család kereskedői vonala, ami aztán nemzedékeken ívelt át.

Fia, *Stark Ludwig* (1889-1932), barátnőm nagyapja, a Várkerületen nyitotta meg vegyeskereskedését, amelyet halála után felesége, *Mattesz* Mária vitt tovább. A boltot megfelelő áruval ellátni a háborút követő években nem is volt olyan egyszerű. *Mária* ügyesnek bizonyult, a gyümölcsöket például az őstermelőktől nagyban szerezte be, amiket aztán a boltjában „stanciklikbe” kimérve árult. Nevelte két árva maradt gyermekét, *Endrét*, (1921-2010) – akit mindenki csak *Bandinak* szólított – és *Máriát*. *Bandi* tizenegy évesen vesztette el édesapját, amit sokáig nem tudott feldolgozni. Attól kezdve nem akart tanulni, ki is maradt az iskolából, majd elszegődött kereskedőinasnak. Minden rosszban van valami jó, *Bandi*ből olyan kereskedő lett, aki a munkáját hivatásának tekintette és lelkesedéssel végezte. A második világháborúban kikerült a frontra, ahol a katonák élelmezéséért volt felelős. Ott is megmutatkozott a született kereskedői vénája, csellel szerzett élelmiszert és lovat, amivel aztán az élelmet a táborba szállította. Igaz, hogy a ló elég rozoga volt, így aztán a Kárpátok meredek lejtőin inkább neki kellett húznia a lovat, semmint a szegény pára vonszolta volna a táborig a rakományt. *Stark Endre* orosz fogságba esett, majd miután hazatért, felvirágoztatta a családi élelmiszerboltot. Amikor azt államosították, felmerült a kérdés: Hogyan tovább? Szerencsére felajánlottak neki egy állást a szombathelyi Meinl-válalatnál. Miután hamarosan Sopronban is nyílt egy

Meinl-üzlet, visszakerülhetett szülővárosába. Úgy vezette ezt a boltot, mintha a sajátja lett volna. Ide jártam én is az édesanyámmal és olyan kiszolgálást kaptunk, hogy mindig azt gondoltam, a bolt Bandi bácsié. Amikor a városban megnyílt az első „Csemege önkiszolgáló”, Stark Endrét bízták meg a vezetésével. Ezt az üzletet is sajátjának tekintette, „nála” lehetett inni a legjobb eszpresszó kávé, és mindig arra törekedett, hogy minőségi áruval lássa el a vevőit. A szakmában többször kitüntették, elismerten jó kereskedő volt.

Feleségével, Nagy Gizellával két lányt nevelt fel: Mártit és Magdit. Bandi bácsi kedvenc szabadidős tevékenységei közé tartozott az olvasás, a zenehallgatás és a festészet. Ezért lányai korán megismertek ezekkel a művészeti ágakkal. Márti mesélte, hogy legszebb gyermekkori emlékei közé tartozik,

amikor édesapja Shakespeare-történeteket mesélt nekik. Talán ez is volt az egyik oka annak, hogy Márti az egyetemen az anglisztikát tanulta a germanisztika mellett.

A zene a család mindennapjaihoz tartozott, enélkül az ünnepnapok elképzelhetetlenek voltak. A karácsonyfát hagyományosan mindig Beethoven hegedűversenyének hangjai mellett díszítették. Ezt a szokást – és azt, hogy az ételek mindig ízlésesen tálalva kerüljenek az asztalra – a Stark lányok is megőrizték. Példájukat a gyerekeik és az unokáik is követik.

A két lány nem folytatta ősei foglalkozását, Márti a tanári pályát választotta, és Magdi is pedagógus lett. Ő a Soproni Egyetemen a faipari kereskedelem és marketing tantárgyakat oktatja, amiknek egy picit mégis köze van a családi szakmához.

Az Autheried család

Ahogy múlnak az évek, egyre több dolog érdekel a régi időkől, de sajnos már csak kevesen élnek szüleim nemzedékéből, akik kérdéseimre választ tudnának adni. Ezért is örültem olyan nagyon, amikor az Ágotay-Autheried házaspárt meglátogathattam. Egy kellemes délutánt töltöttünk együtt, miközben nemcsak régi közös ismerősöket idéztünk fel, de érdekes történeteket meséltek az Autheried családról is. Ezt a nevet jól ismertem, mert Autheried Éva a Széchenyi István főgimnázium rettegett matematika tanárnője volt, akiről saját tanítványai viszont mindig nagy tisztelettel beszéltek.

A családi krónikából megtudhatjuk, hogy az Autheriedek a középkorban rablólovagok voltak a mai Ausztria területén. A nevüket eredetileg *Uttenriet*-nek írták. Időben nagyot ugrunk a XIX. századba, amikor a krónika egy 1871-ben kötött házasságról tudósít: *Autheried Karl* Bécsben feleségül vette a *Henglmüller Anna* nevű hajadont. A férj jó módú ügyvéd volt, aki kiváló érzéssel gyarapította a vagyonát. Az összegyűjtött pénzén 1873-ban kibérelte a Dráva menti Zákányban működő vasúti restit, ami azért számított jó befektetésnek, mert a Bécsből az Adriára tartó Déli Vasút szerelvényei menetrend szerint egy órát várakoztak Zákányban. Ez alatt a hatvan perc alatt az utasok kényelmesen megebédelhettek a restiben, ahol a szakácsok ez idő alatt négyszáz vendégre tudtak főzni. Így aztán ez az üzlet valóságos kincsbányának számított. Autheried Karl hamarosan annyi pénzt gyűjtött össze, hogy több házat is megvehetett Sopronban. A család is ide költözött. Egymás után születtek a gyerekek: *Imre*, *Anna*, *Kamilló*, *Teréz*, majd *Ernő*, aki *Ágotay-Autheried István*nak, a vendéglátómnak az édesapja volt. A gyerekek életútja olyan érdekes, hogy mindegyik megér egy pár szót.

Anna férje miután eljásztotta az egész vagyont, öngyilkos lett. Mivel a házaspárnak nem voltak gyerekei, Anna úgy határozott, hogy kolostorba vonul, s apácaként élte le a további életét. Teréz, akit *Terkának* hívtak, egy császári és királyi katonatiszthez, *Király Ferenchez* ment feleségül. Amikor a hit-

leri időkben be kellett mutatnia születési okmányait, kiderült, hogy ez a bizonyos *Király Ferenc Ferenc József* császár és egy magyar udvarhölgy törvénytelen gyermeke, aki emiatt kapta a *Király* családnevet. Őt 1914-ben Székelyudvarhelyre helyezték az ottani gyalogoshadosztályhoz.

Imre 1894-ben érettségizett a Soproni Széchenyi István Gimnáziumban. Reménytelenül szerelmes lett egy kislányba, aki nem viszonozta szerelmét, mire Imre öngyilkos lett. Nagy könyvtárát szeretett gimnáziumára hagyta. Kamilló a Győr-Sopron-Ebenfurti Vasútnál volt alkalmazásban és mellette a bánfalvi mozit üzemeltette. Feleségül vette *Hannibal Giselát*, aki Münchenben szerzett diplomát az ottani Képzőművészeti Akadémián. A II. világháború alatt egy légítámadáskor Kamilló az erdőben keresett menedéket, de – úgy tűnik, hogy senki sem kerülhet el a sorsát – egy eltévedt bomba ott oltotta ki az életét. Felesége nagyon szép miniatúrákat festett Sopronról, amiket a háború után a háztartási pénze kiegészítéseként hatvan forintért árult. Egyszer fivére elvitte egy képét Budapestre a Képzőművészeti Alaphoz megvételre kínálva. Ott elismerték a kép művészi értékét és Gisela ettől kezdve a korábban levelezőlapként árusított képek árának a tízszeresét kapta. Másra is használta festői képességeit: László fia a háborúban Berlinben volt katona. Az anya a szobája falán őrizte német repülő egyenruhás fényképét, amit a háború után nem volt tanácsos mutogatni. Átfestette tehát a képét, s László ettől kezdve

egyszerű öltönyben pompázott. Amikor a veszélyes korszak elmúlt, egyszerűen csak lemosta a festéket, s a felvétel ismét az eredeti formájában lógott szoba falán. De miért is volt Gisela olyan büszke fiára, a német tisztre? Azért mert részt vett az egyik Hitler elleni merénylet szervezésében. Azután tűnt el nyomtalanul.

Ernő 1876-ban született. A Soproni Reálban érettségizett, ezután *Hajós Alfréddal* együtt tanult a Budapesti Műszaki Egyetemen. 1899-ben mérnöki állást kapott a Déli vasútnál. 1911-ben Sopronban feleségül vette *Sebestyén-Kovács Gizellát*. Három gyermekük született: 1912-ben *Gizella*, 1914-ben *Eszter* és 1920-ban *István*.

István volt a legkisebb gyerek, és ennek megfelelően meglehetősen elkényeztettek. Mesélte nekem, hogy gyermekkorában mindig ő akart a középpontban lenni a családban. Amikor ez nem sikerült, felhívta magára a figyelmet. Egyszer az édesanyja *Gizella* testvérének készített éppen egy báli ruhát, István pedig azt szerette volna, ha ővele játszik. Amikor ez az óhaja nem teljesült, egyszerűen fogta a ruhát és kihajította az ablakon. *Gizella* sosem bocsátotta ezt meg neki, és azt állította, azért nem ment soha férjhez, mert az öccse tönkretette a szép ruháját. Istvánt az elemi iskola után 1929-ben a bécsi Iskolatestvérekhez írták be, ahol a konyhanyelv mellett megtanulta az irodalmi németet is. 1934-ben édesapja – mint sokan mások ebben az időben – magyarosította a családnevüket. Egyszerre csak *Ágotayak* lettek. A gyerekek nem értették meg ezt a döntést, boldogtalanok voltak az új névvel, sokáig nem is akarták tudomásul venni, hogy másképp hívják őket.

Az érettségi után István a Ludovikán tanult tovább, ahol *Maléter Pál* volt az egyik évfolyamtársa. 1944 őt is a fronton találta. Látszott már, hogy a háborút elvesztették, így úgy döntött, hogy katonáival visszavonul. Még végigharcolta Budapest ostromát és szovjet fogságba esett. Az ötvenes évek semmi jót nem hoztak egy volt katonatisztnek, de ő nem keseredett el, különböző állásokat vállalt. Más munkák

után műszaki rajzolóként helyezkedett el a soproni egyetemen. Itt nemcsak hogy jól érezte magát, de összetalálkozik jövődó feleségével, *Cora Györgyivel*, akit már gyermekkorában is ismert. A *Cora*- és az *Autheried-löverek* ugyanis szomszédosak voltak egymással. Nagyfiúként azonban nem szentelt még komoly figyelmet a kislánynak. Sopronban sok családnak volt a városi háza mellett a *Löverekben* gyümölcsöse, rajta egy kis házzal. A családok nyáron kiköltöztek a *löverbe**, míg a családapa a városban maradt és dolgozott. A munka után és a hétvégeken viszont meglátogatta a családot. Amikor *Györgyi* a munkahelyén, az egyetemen meglátta *Istvánt*, rögtön elhatározta, hogy most felhívja magára a figyelmet. Ez aztán olyan jól sikerült, hogy hamarosan eldöntötték: összeházasodnak. A lány szülei nem voltak elragadtatva az ötlettől, de nem hagyták magukat eltántorítani a szándékuktól. Budapestre költöztek és házasságot kötöttek. Egy ideig a fővárosban éltek, de a szívük csak hazahúzta őket. Ma a lányuk, *Andrea* él Budapesten, *Barnabás*, a fiuk viszont Sopronban lakik. Mindketten szívesen látogatnak a szülői házba, abba, ami egykor *Györgyi* nagymamájának a *lővere* volt.

Bertalan Judit

*A *Löverek* Sopron villanegyede, ahol régen nagy szelídgesztenyések és gyümölcsöskertek voltak, amelyekben többnyire fából készült házikók álltak verandával, egy szobával és egy kis nyári konyhával. Ezt nevezték a *soproniak lövernek*.

Látogasson el honlapunkra: www.nemzetisegek.hu